Universitat Oberta de Catalunya

La IA, nou gestor de la Ciberseguretat

TFM – Seguretat en sistemes operatius
Jordi Fenés Castell 06 / 2022

Màster interuniversitari de Seguretat de les TIC – MISTIC
Professors : Erik de Luis Gargallo i Jordi Serra Ruiz

Guió de continguts

- Motivació, objectius i fites del treball
- Orígens de la IA
- Situació actual
- Bases de la IA
- Aprenentatge de la IA
- Classificació de les IA
- Punts forts de les IA
- Situació i reptes de la Ciberseguretat
- IA i Ciberseguretat
- Exemples de IA per Ciberseguretat
- Futur de la IA a la Ciberseguretat
- Conclusions
- Cloenda

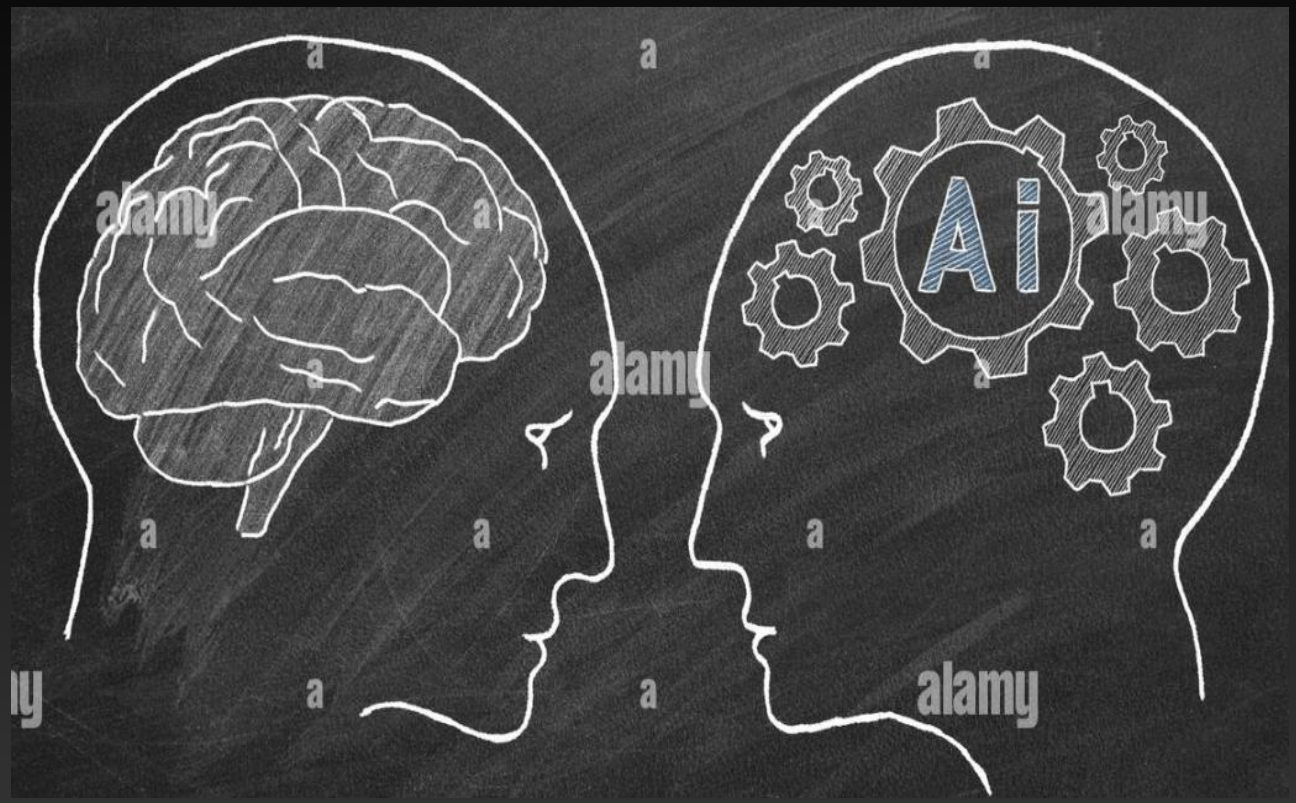

Motivació, objectius i fites del treball

Aquest treball intenta aportar unes bases mínimes de coneixement sobre les IA, explica la situació actual, bases, classificació i aprenentatge de les IA. Mostra en que és bona, els punts forts de la IA, i que això es pot aprofitar per la gestió de la Ciberserguretat. Així, també es veu l'evolució d'eines de Ciberseguretat cap a automatismes, heurística, i alguna IA restringida. I també es revisen els reptes, les mancances, i les amenaces a les que s'exposa la Ciberseguretat actualment, i es veu com la IA pot ajudar a millorar certes situacions, augmentar la resiliència i corregir molts d'aquests problemes. S'afegeix alguns exemples de IA específiques per la Ciberseguretat, es visiona algunes prediccions i també futures possibles millores de les IA per a la gestió de la Ciberseguretat.

Aquest Treball, s'ha dividit en cinc fases, des de la data d'inici al 21 de Febrer de 2022, fins a la data final d'entrega el 7 de juny de 2022, quedant a part la defensa del TFM, de entre un dels cinc dies possibles del 13/06/2022 a 17/06/2022.

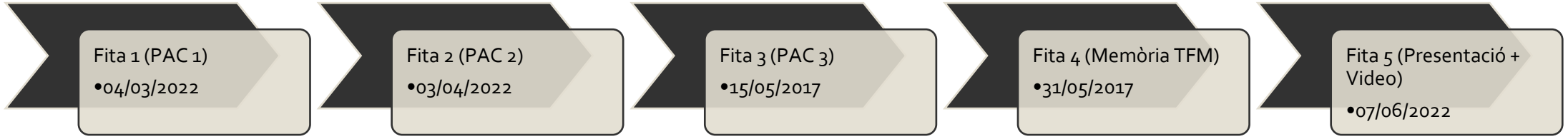

Orígens de la IA (I)

En general es sol posar el naixement i fonaments de base de la IA a partir dels treballs de Alan Turing al 1950. Els més puristes diuen que és al 1956 a una conferència feta a la Universitat de Dartmouth. De totes formes, hi ha precedents en la història humana sobre emular el raonament humà de forma artificial, veiem quins son els antecedents:

- Mites, llegendes i textos (manuscrits, llibres, obres de teatre, ...)
  - De l'antiga Grècia tenim el mite de Galatea, escultura vivent de Pigmalion, els Trípodes (servents en festes i banquets) i les ajudantes de metall de Hefesto, fets tos a la seva forja.
  - A la edat mitja: el Golem de fang que ajuda el poble jueu, com crear vida artificial en la obra del àrab Jàbir Ibn Hayyan (pare de la química), i Paracelso que explica com fer homuncles.
  - Al segle XIX, la novela "Frankestein", al segle XX la obra teatral "R.U.R" introdueix el terme "robots", i les publicacions de Isaac Asimov precursor de les 3 lleis de la robòtica.

Orígens de la IA (II)

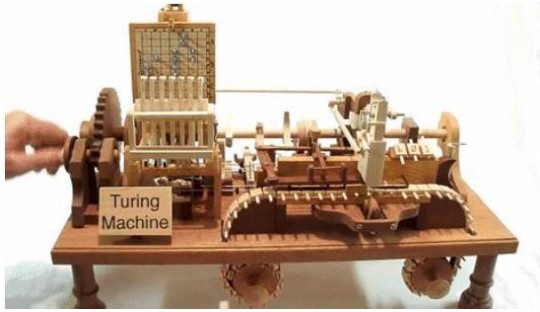

- Bases mes serioses o de tipus científic (a part de jocs com les "Torres de Hanoi")
  - A l'antiga Grècia tenim el "sil·logisme" de Aristòtil i una màquina autocontrolada de Ctesibi.
  - Als segles VIII-IX, els "algorismes" de Al Juarismi per explicar els passos del llibre "Al jabr"
  - Bases de treball per la lògica:
    - 1315 Ramon Llull "Ars Magna" veracitat o falsedat d'afirmacions lògiques
    - 1703 Leibniz basat en altres treballs, publica "Explication de l'Aritmétique Binarie"
    - 1847 George Boole estableix la lògica proposicional
    - 1879 Gottlob Frege expandeix la lògica booleana amb la "Lògica de Primer Ordre"
  - 1842 Ada Lovelace crea el primer algorisme que s'intenta aplicar a una màquina
  - 1937-1940 Alan Turing publica articles, estableix la "Maquina de Turing" i junt al seu equip construeix el primer ordinador electromecànic.
  - 1900-1951 surten invents electrònics, com: el triode de Lee de Forest, primera computadora programable Z3 de Konrad Zuse, i es crea el transistor d'unió per William Shockley.
  - 1956 a la Universitat de Dartmouth es consolida el terme Intel·ligència Artificial (IA).

Orígens de la IA (III)

- Evolució fins avui des de la consolidació del terme Intel·ligència Artificial (IA)
  - De 1956-1960, "Logic Theorist" primer programa informàtic de IA, el MIT crea el llenguatge LISP, apareix el "Perceptró" com primera unitat neuronal artificial, i apareix "Sad Sam" que interpreta oracions en anglès.
  - De 1961-1970, robot "unimate" a cadena de muntatge, apareix SIR que aprèn de informació, es crea "STUDENT" amb LISP que resol problemes de secundària, apareix "ELIZA" el primer Chatbot en anglès, i també apareixen els primers "Sistemes Experts".
  - De 1973-1980, es crea el llenguatge PROLOG, el programa BKG 9.8 guanya al Bakgammon al campió mundial, i apareixen mes "Sistemes Experts" i creix el seu ús.
  - De 1981-1988, auge de "Sistemes Experts" amb la "quinta generació de computadors", es publica treballs de xarxes neuronals i arquitectura de d'aprenentatge supervisada, es descriu un "agent intel·ligent" per IA, i apareixen llenguatges orientats a objectes (POO).
  - De 1997-2010, "Deep Blue" de IBM guanya als escacs a Garri Kaspàrov, apareixen diferents robots autònoms, i es crea una base de dades d'imatges per entrenar xarxes neuronals.
  - De 2011-2020, "Watson" de IBM guanya el concurs televisiu "Jeopardy!" (NLP), Google i Microsoft llencen asistents virtuals, les xarxes neuronals convolucionals creixen, apareixen llibreries de codi obert (TensorFlow i PyTorch) per IA, i la IA s'introdueix a molts sectors.

Situació Actual (I)

L'actual expansió i ús de les IA en molts sectors i àrees professionals , es basa històricament, en tres esdeveniments en el decurs de l'evolució de les IA:

- 1987, descripció d'un agent intel·ligent, crea moltes i variades branques d'investigació
- 2011, aparició del NLP (Natural Language Processing)
- 2015, lliberies de codi obert (TensorFlow i Pytorch)

Cal afegir-hi principalment, la millora, el afinament i ús de l'aprenentatge ML (Machine Learning) i DL (Deep Learning), per sobre dels algorismes clàssics emprats inicialment en IA. A més, altres factors importants del seu entorn que impulsen les IA, son:

- La capacitat de computació i d'alt rendiment ja està disponible
- Hi ha disponible grans volums de dades per l'aprenentatge
- La IA aplicada proporciona un avantatge competitiu

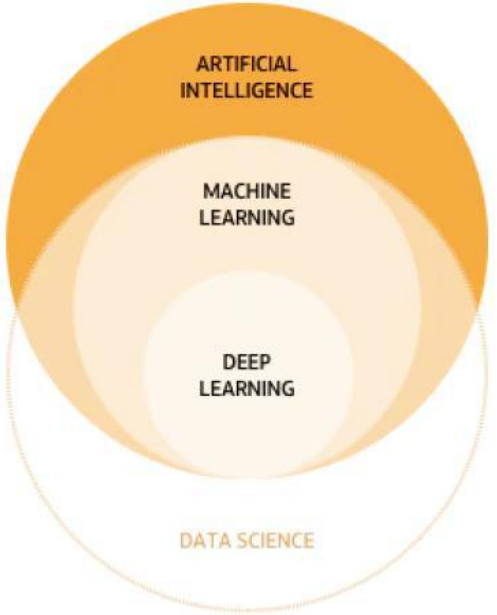

Situació Actual (II)

Segons "Gartner", la analítica i la intel·ligència empresarial, son les tecnologies de diferenciació més importants d'una organització. I una publicació del "Harvard Business Review", diu que les empreses fan servir la IA principalment, per:

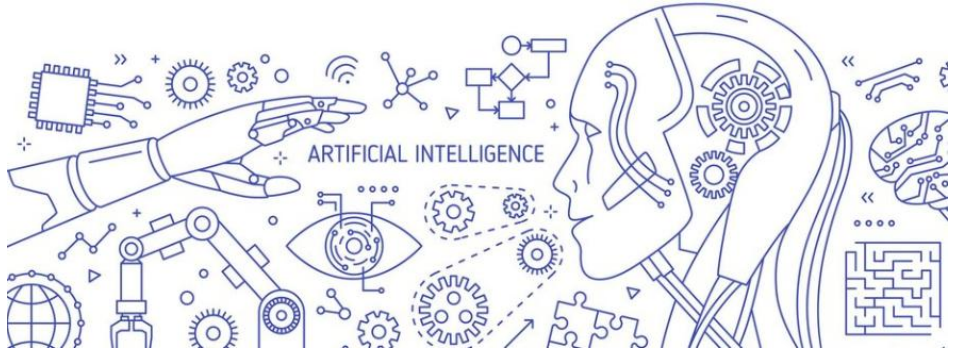

- Detectar i dissuadir intrusions de seguretat (44%).
- Resoldre problemes tecnològics dels usuaris (41%).
- Reduir el treball de la gestió de producció (34%).
- Medir l'acompliment intern en l'ús de proveïdors aprovats (34%).

En quant a l'aplicació de la IA a Catalunya, podem destacar dos programes o projectes:

- Catalonia.AI: estratègia d'intel·ligència artificial de Catalunya, que inclou un programa d'actuacions multisectorials, amb els suport de la Generalitat.
- AI4EU: projecte de la "Artificial Intelligence for Europe" a Catalunya, per a un ecosistema de IA d'àmbit Europeu, que proporciona eines, recursos i coneixements.

*També hi ha diferents centres que investiguen la IA: Barcelona Supercomputing Centre, Grup d'IA d'alt Rendiment, Institut d'investigació en IA, Centre de Visió per Computador, ... I fins a 20

Bases de la IA (I)

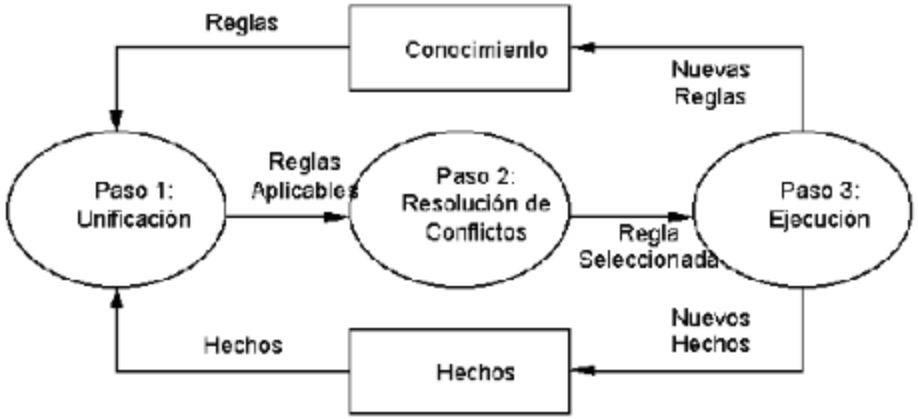

En la investigació de la IA, es persegueix dos objectius centrals:

- Estudi de processos cognoscitius en general.
- Obtenir sistemes automàtics que facin feines reservades a humans.

Com mecanismes tècnics bàsics, per obtenir representació simbòlica del coneixement, tenim:

- La inferència simbòlica que inclou la deducció.
- L'heurística que escull el millor resultat possible per un objectiu.

Al tractar la informació, pels esquemes moderns de representació del coneixement, tenim:

- Esquemes lògics: empren sistemes basats en lògica de primer ordre.
- Xarxes semàntiques: adequats per classificacions i son gràfics.

I també, pels esquemes de representació de procediment o sistemes de producció, tenim:

- El Frame: descriu el atributs d'un determinat objecte o situació complexa.
- Els Scripts: descriuen seqüències d'esdeveniments en un context particular.
- Sistemes Experts: reprodueix el coneixement d'un expert humà en el seu domini competent.

Bases de la IA (II)

Les escoles de pensament sobre les IA, son les següents:

- Intel·ligència artificial convencional: És la IA simbòlic-deductiva basada en l'anàlisi formal i estadístic del comportament humà davant diferents problemes.
- Intel·ligència artificial computacional: És la IA subsimbòlic-inductiva, que comporta un aprenentatge interactiu i ajustament d'aquest, en base a dades empíriques.

Alguns dels diferents algorismes clàssics emprats inicialment en les IA, son:

- Regressió Lineal.
- Regressió Logística.
- Naive Bayes.
- K-nearest Neighbors
- Decision Tree
- Random Forest

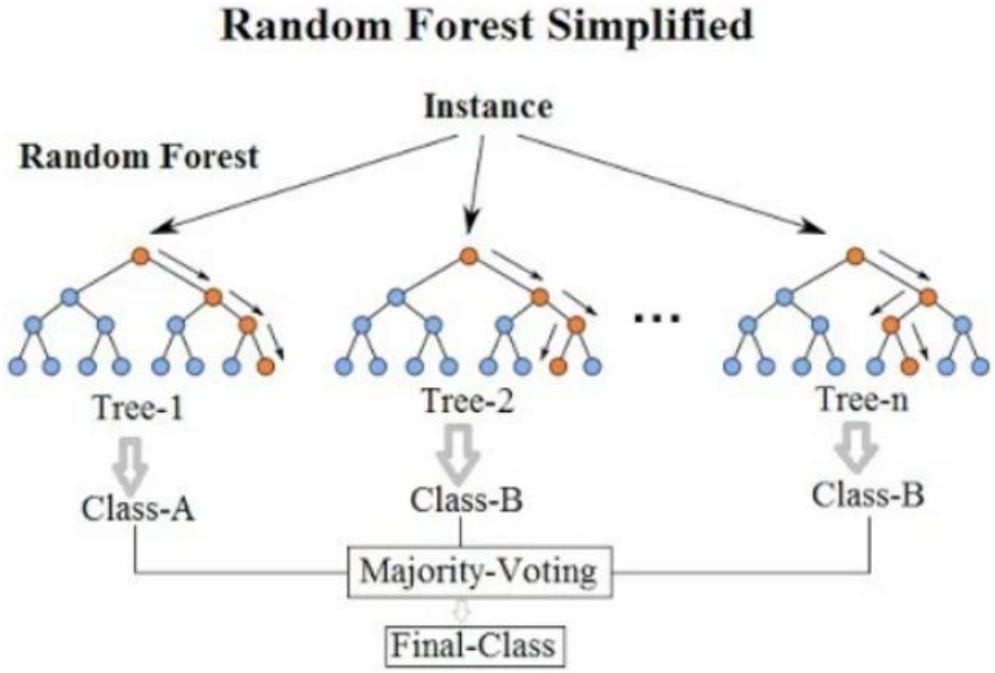

Aprenentatge de la IA

Per a l'entrenament de la IA, tenim dos models d'aprenentatge:

- Aprenentatge automàtic (ML): intenta que un sistema aprengui i relacioni informació, igual que ho faria un humà, però amb un resultat millorat en el temps via algorismes adaptatius.
- Aprenentatge profund (DL): subconjunt de ML, inspirat en les xarxes neuronals, inclou l'experiència i el mateix sistema determina conclusions ell sol, amb un raonament no lineal.

Cal evitar el sobreajustament, principalment amb:

- Retenció de dades.
- Validació creuada.

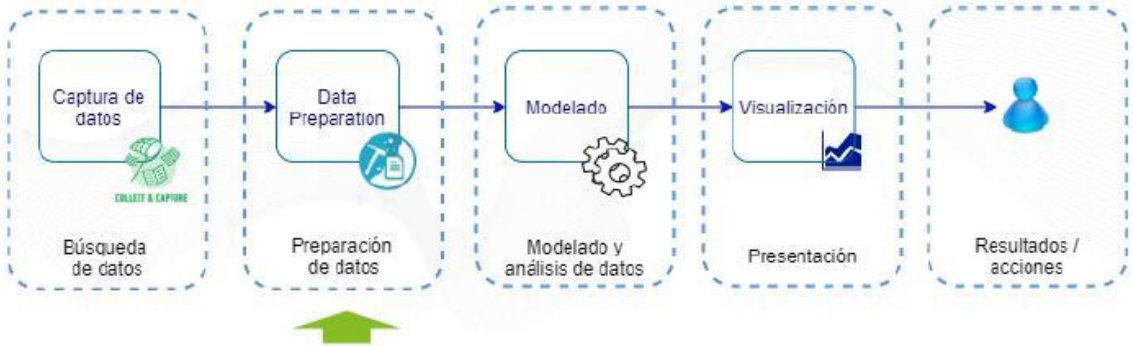

Altres tècniques emprades junt a l'anterior, son: Oversampling, Stratified sampling, Early stopping, Train-validation-test sets, Cross-validation, Regularization, i Pruning.

L'objectiu de tot l'anterior es que les fonts d'informació emprades per la IA, siguin correctes, que no estiguin les dades esbiaixades, i així, amb el ML i el DL aconseguir una "IA fiable", segons es descriu a la Web de **ALTAI** (The Assessment List on Trustworthy Artificial Intelligence) per la UE.

Classificació de les IA (I)

Clasificación de IA

Russell & Norving

	inteligencia humana	racionalidad
pensamiento	Sistemas que piensan como humanos: *Enfoque cognocitivo*	Sistemas que piensan racionalmente: *Enfoque lógico*
comportamiento	Sistemas que actúan como humanos: *Enfoque "prueba de turing"*	Sistemas que actúan racionalmente: *Enfoque de agentes racionales*

Segons experts en IA i ML, és dona les següents categories :

- **Sistemes que pensen com humans**.
- **Sistemes que actuen com humans**.
- **Sistemes que pensen racionalment**.
- **Sistemes que actuen racionalment** (idealment).

La classificació més habitual en el mon de les IA, sol ser:

- IA Dèbil (o estreta), que es tota la desenvolupada fins ara.
- IA Forta (o general), iguala o supera la intel·ligència humana, de moment es una utopia.

Una altra forma de classificar la IA, potser agrupant-les segons la tecnologia emprada, pel que es pot tenir grups com: Speech recognition, NLP, Visual recognition, Text recognition, Big Data, Sistemes Experts, Robòtica, ML, DL, Cognitive intelligence & cognitive services, etc.

Classificació de les IA (II)

Per altra banda, en quant a l'aprenentatge ML o DL, és dona les següents categories :

- **Aprenentatge supervisat:** empra models predictius pels problemes de
  - Classificació
  - Regressió
- **Aprenentatge no supervisat:** els algorismes ajusten el seu model, segons entrada
  - Clustering.
  - Associació de regles.
  - Detecció d'anomalies.
  - Reducció de dimensions

- **Aprenentatge per reforç**: és base en la iteració constant via "prova i error", obtenint una recompensa. S'empra un agent que adapta comportament en funció de la recompensa i no li cal conèixer els processos de decisió. Els algorismes emprats, son: Criteri d'optimalitat, Força bruta, Atansament al valor de la funció, i Cerca política directa.

Punts forts de les IA (I)

En un negoci, la IA ens pot ajudar en varies coses, com:

- Tenir una millor comprensió sobre l'abundància de dades que hi ha disponibles
- Confiar a les prediccions la automatització de tasques complexes o mundanes

En aquest sentit, ja dit abans, la IA està impulsada per tres factors:

- La capacitat de computació i d'alt rendiment ja està disponible
- Hi ha disponibles grans volums de dades per l'aprenentatge
- La IA aplicada proporciona un avantatge competitiu

** Un detall a tenir en compte, es que totes les grans empreses tecnològiques d'avui en dia, i també les emergents, han adoptat la IA per a moltes tasques, i n'ofereixen serveis en línia a Internet, o en els seus Clouds o com productes Software per empreses.

Punts forts de les IA (II)

Segons varies persones reconegudes en el mon de les IA, com **Andy Chan** i **Kai-Fu Lee**, les IA ens poden aportar el beneficis o avantatges següents:

- Automatització de processos
- Potenciació de les tasques creatives
- Aporten precisió
- Redueixen l'error humà
- Redueixen temps emprat en anàlisi de dades
- Manteniment predictiu
- Millora la presa de decisions en producció i negoci
- Control i optimització de processos i línies de producció
- Augment de productivitat i qualitat a la producció

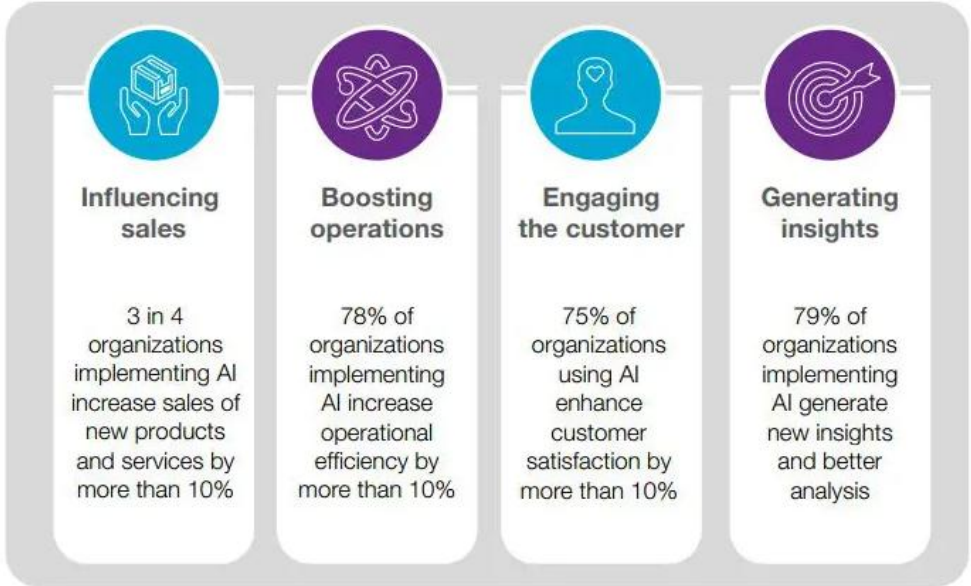

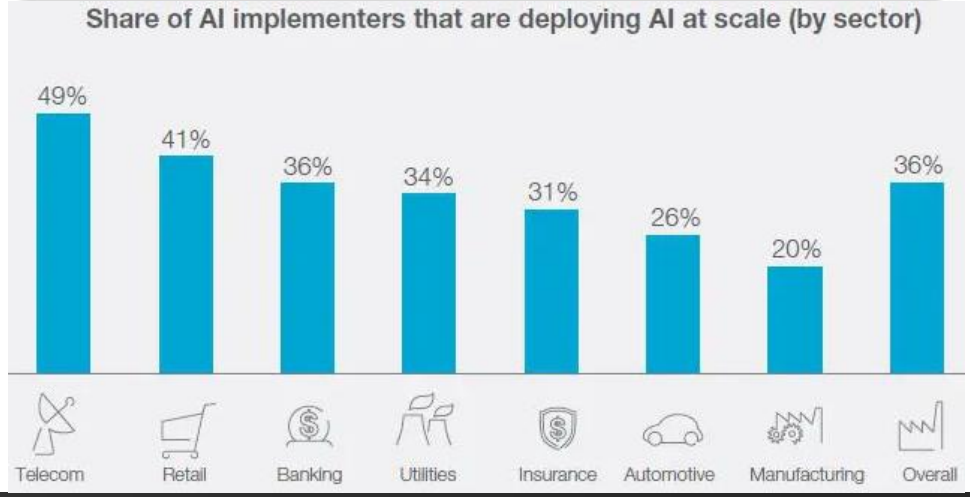

Situació i reptes de la Ciberseguretat (I)

De forma esquemàtica i resumida, a la Ciberseguretat ens trobem actualment amb el següent:

- Gran creixement dels Ciberatacs
- Increment d'amenaces i vulnerabilitats
- Increment del tipus i varietat de "endpoints"
- Increment de serveis externs al Cloud
- Expansió de la superfície exposada
- Falta de personal amb coneixements/capacitats

- Impossibilitat de gestionar totes les Alertes, avisos i notificacions
- Impossibilitat de gestionar totes les actualitzacions (S.O., Drivers, Firmware, ...)

Els plantejaments tradicionals de Ciberseguretat amb "frameworks" de gestió, polítiques de seguretat i eines (Firewall, WAF, IDS/IPS, Antivirus, Routers, Switchos, SIEM, ...) s'han quedat curts per la protecció necessària. Aquests plantejaments es basen principalment en informar, però la reacció o actuació en front una amenaça es de forma manual, per tant, estan obsolets o mancats d'actualització i millora.

Situació i reptes de la Ciberseguretat (II)

Per respondre a l'anterior, apareix el SOAR(Security Orchestration, Automation and Response) i el EDR (Endpoint Detection Response), son RPA. Així, obtenim els beneficis següents amb el SOAR:

- Temps mig de resposta reduït (MTTR)
- Reducció del impacte d'amenaces
- Millor intel·ligència sobre amenaces
- Security Insight (no sols informació)
- Operacions optimitzades
- Millor rendiment i productivitat
- Costos reduïts

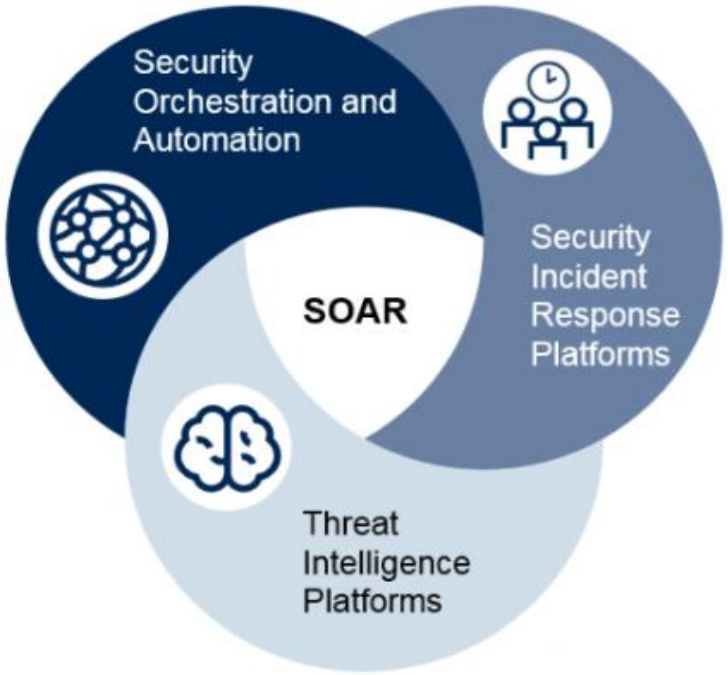

SOAR = SOA + SIR + TIP

I els beneficis que ens aporta el EDR (com antivirus centralitzat), son:

- Millor capacitat d'anticipació sobre els atacs dirigits
- Reducció del temps d'exposició a les amenaces
- Visió global de les amenaces contra els endpoints i accés a la informació en un sol punt
- Recull informació exhaustiva i detallada dels endpoints (O.S., Hardware, processos, ...)
- Pot crear patrons de detecció automatitzats i recollir informació automàticament
- Monitora la integritat dels sistemes i arxius de configuració

IA i Ciberseguretat (I)

Recordem alguns avantatges que te la IA:

- Gestió massiva d'informació
- Resposta en temps real
- Automatització
- Predicció.

Per tant, la IA dona una resposta, robustesa i resiliència, que poden aplicar-se a diferents àrees de la Ciberseguretat com:

- Threat hunting (identificació i neutralització d'amenaces)
- Gestió de Vulnerabilitats
- Data Centers
- Seguretat en les xarxes
- Identificació segura d'usuaris
- Privacitat de la informació i "compliance"
- Bloqueig de bots segons comportament

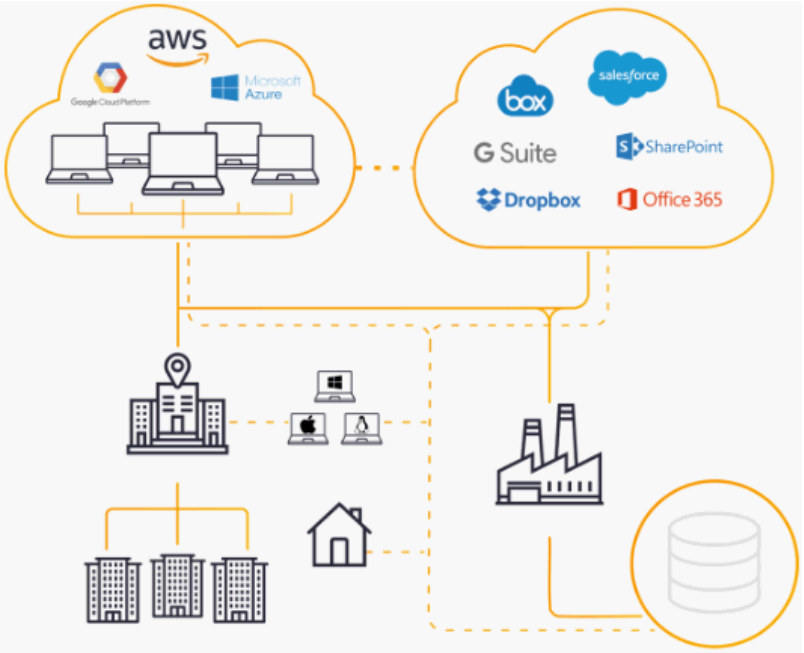

IA i Ciberseguretat (II)

Per altra banda, la IA també pot millorar molts punts febles de la Ciberseguretat, hi ha processos i aspectes que es consideren com normals, però que en realitat no ho son, i la IA els pot corregir i els pot millorar. I tindríem els següents:

- L'error humà en la configuració
- L'eficiència humana en activitats repetides
- La fatiga per excessos d'alarmes d'amenaces
- El temps de resposta a les amenaces
- La identificació i predicció de noves amenaces
- La capacitat de dotació de personal
- L'adaptabilitat

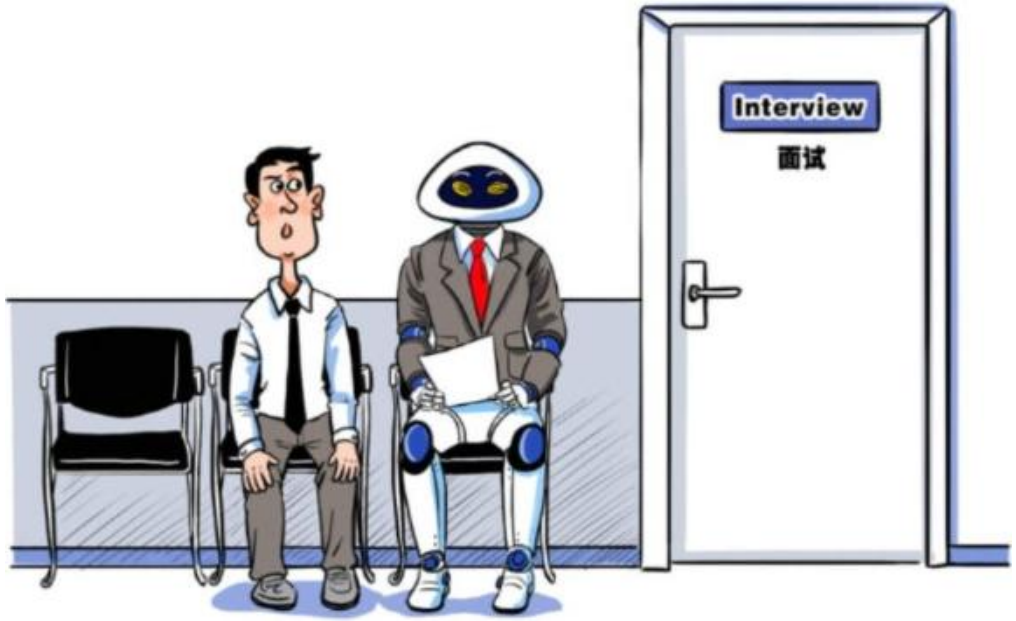

Exemples de IA per Ciberseguretat (I)

Com primer exemple, tenim el anomenat "Cyber AI" de l'empresa Darktrace:

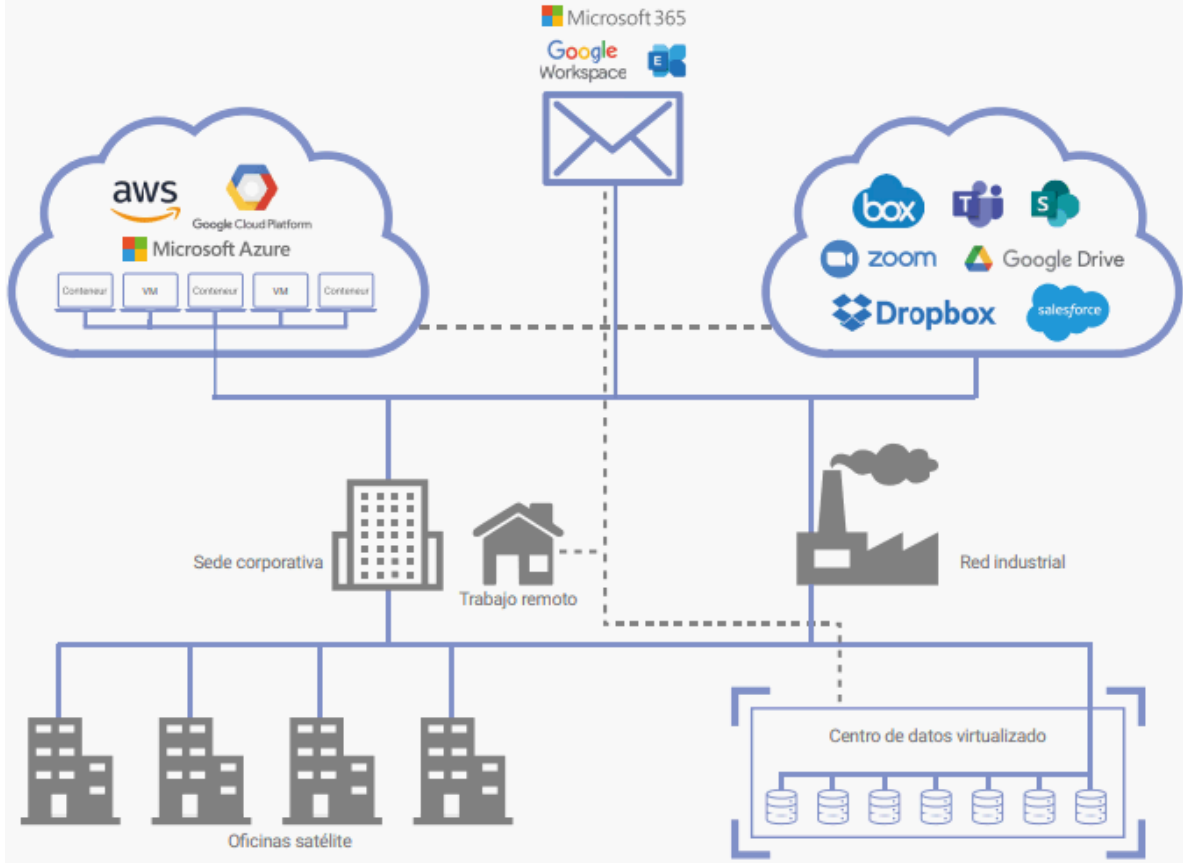

Exemples de IA per Ciberseguretat (II)

Com segon exemple, tenim el "Dr. Watson" (o sols Watson) de l'empresa IBM:

CASOS DE USO POR CATEGORÍA	Descripción	Ventas	Marketing	Operaciones	Finanzas	Atención al Cliente	Recursos Humanos	IT
Visualización de datos interactiva	Encuentre rápidamente nuevos conocimientos sobre datos con visualizaciones interactivas, lenguaje natural, puntos de partida inteligentes y plantillas.	• Calidad del pipeline • Incentivos de ventas • Ajuste del territorio por rep. • Estrategia de ventas • Rentabilidad de las ventas • Eficacia de las ventas	• ROI de campañas • Tendencias de los clientes • Rentabilidad de los clientes • Coste de adquisición • Valor del ciclo de vida del cliente	• Análisis de la cadena de suministro • Asignación de activos • Uso • Abastecimiento de materiales • Compliance • Informes de reclamaciones • Benchmarking de la competencia	• Análisis del ROI • Riesgo • Análisis programado • Estrategia de precios • Planificación: análisis actual • Análisis de rentabilidad	• Rendimiento de los agentes • Complejidad de los casos • Escalado de los casos • Repetición de llamadas • Satisfacción de los clientes	• Planificación salarial • Eficacia del plan de incentivos • Eficacia de la formación • Análisis de los beneficios a los empleados • Eficacia de la gestión laboral	• Salud del sistema • Análisis de tickets • Análisis y cumplimiento de SLA • Rechazar ciberataques
Búsqueda automática de patrones de comportamiento	Construir automáticamente modelos estadísticos de sus datos. Actuar con confianza sobre los hallazgos gracias a visualizaciones y textos descriptivos que generan resultados.	• Retención de representantes • Clasificación de oportunidades • Patrones de contratos Ganados/Perdidos	• Cross-sell/Up-sell • Mejora de los ratios de respuesta • Pérdida de clientes • Optimización del Tráfico Web	• Planificación de inventario & stock • Optimización de la producción • Priorización de las rutas de distribución • Predicción de interrupciones	• Colecciones • Ingresos faltantes • Fraude • Previsión de ingresos	• Resoluciones con éxito • Duración de las llamadas • Pérdida de clientes	• Reclutamiento • Desgaste de los empleados • Características de los mejores empleados	• Predicción de interrupciones • Planificiación de la capacidad • Previsión de la demanda
Análisis de Social Media	Obtenga información sobre las marcas, organizaciones o temas de su elección en las redes sociales.	• Conocimiento de la competencia • Intención de compra	• Salud, atributos y monitorización de marca • Eficacia de las campañas	• Conocimiento de los proveedores	• Conocimiento del vendedor • Sentimiento del inversor	• Sentimiento de clientes • Servicio proactivo de atención al cliente • Programas de fidelidad	• Reclutamiento • Supervisión de la actividad de los empleados	• Evaluación de la amenaza

Exemples de IA per Ciberseguretat (III)

Per acabar, tenim el "Open AI framework Morpheus" de l'empresa NVIDIA:

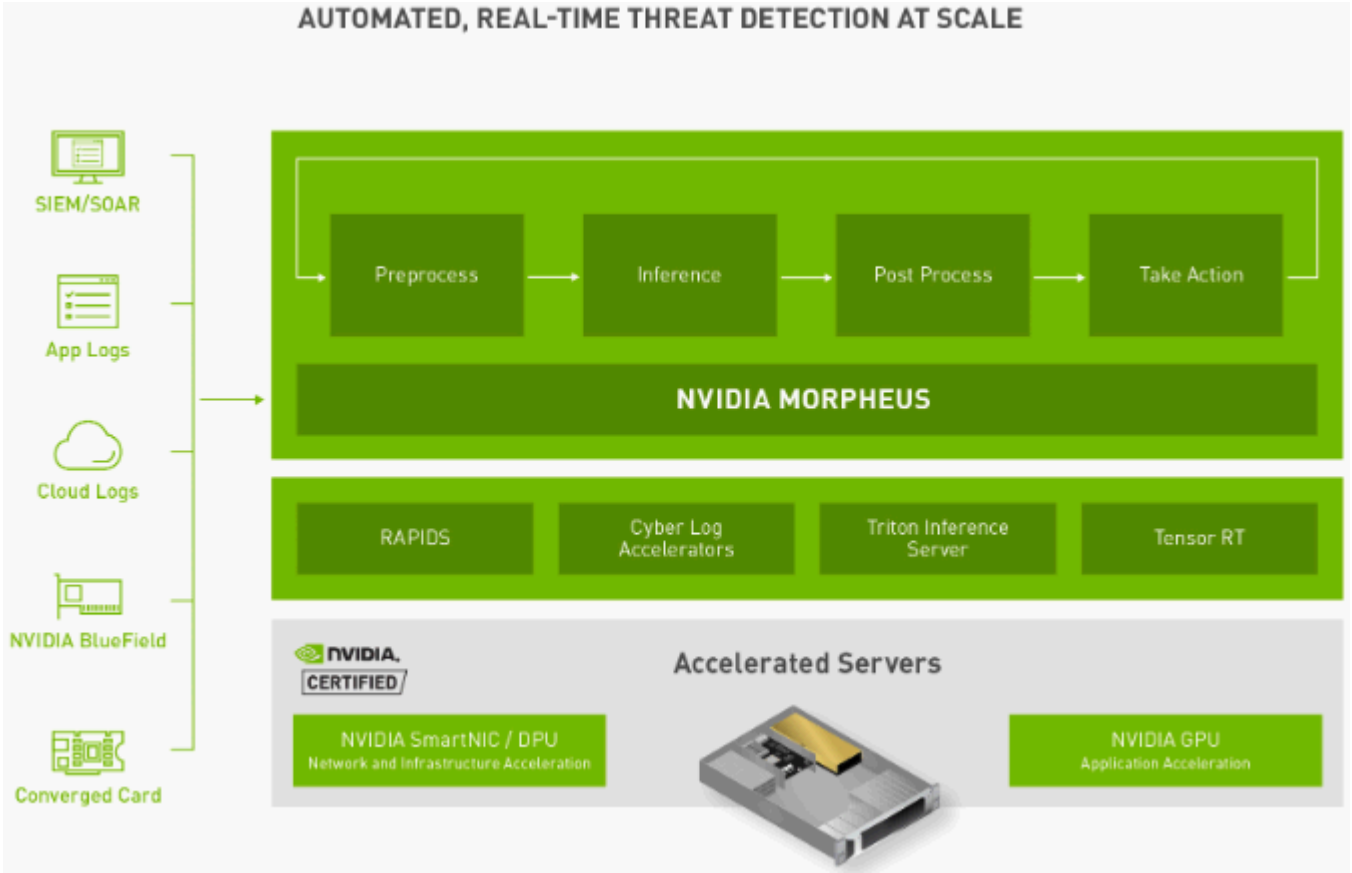

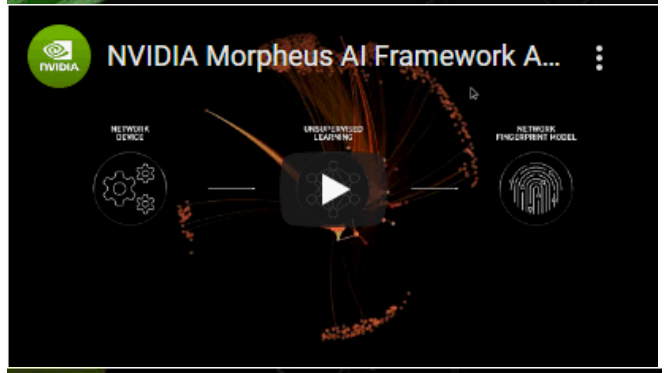

Futur de la IA a la Ciberseguretat (I)

Amb l'aprenentatge, s'observa una gran dependència de la IA sobre les dades, i segons diferents regulacions i privacitat de dades, cal vigilar la qualitat de la dada, el model i el resultat, en aspectes com:

- Privacitat: emprar qualsevol model, mantenint privacitat
- Equitat: evitar afectació biaixos implícits de mostres
- Traçabilitat: si hi ha una falla, s'ha de poder analitzar
- Robustesa: fins on ens podem fiar de la IA en cas de Ciberatac
- Fiabilitat: si canvia l'entrada, la sortida continua fiable
- Causalitat: saber si es pot influir sortida, actuant sobre entrada
- Explicabilitat i transparència: enteniment del model pel usuari
- Governança de la dada: ús lícit, eficient i eficaç

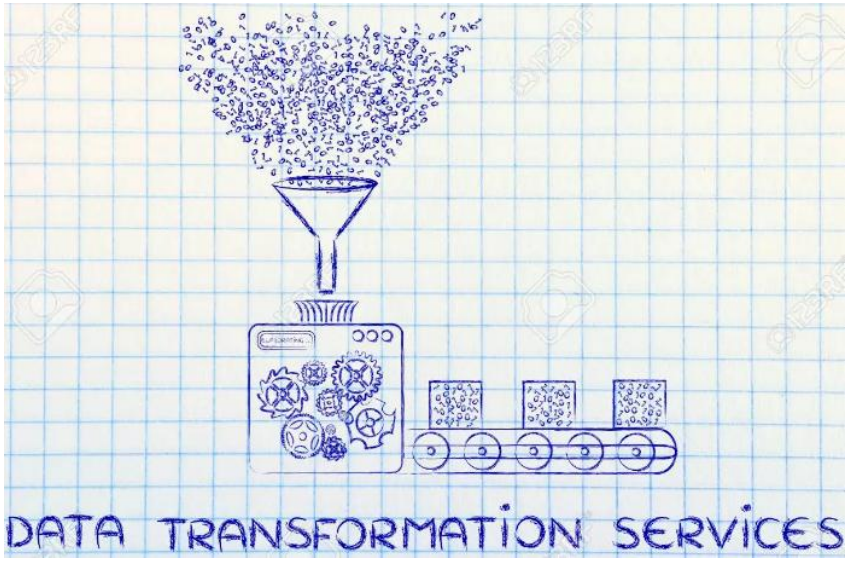

**Una cosa a tenir en compte, és que falten molts experts de IA en ML i s'haurà d'emprar experts externs, a part de que els equips humans en Ciberseguretat amb IA seguiran sent essencials.

Futur de la IA a la Ciberseguretat (II)

Segons diferents experts en IA i Ciberseguretat, les deu tendències futures, seran les següents:

- Millor resposta al Ransomware
- Combinar desenvolupament d'aplicacions amb Ciberseguretat
- Emprar DL per detectar "DGA-Generated Domains"
- Detectar amenaces que no son de programari maliciós
- Honeypots adaptatius i Honeytokens
- Millor comprensió del funcionament de les xarxes neuronals
- Utilització de xarxes neuronals a capsules (CapsNet)
- Aprenentatge de reforç profund (Q-Learning)
- Protecció de IoT (i de OT industrial)
- Predicció del futur

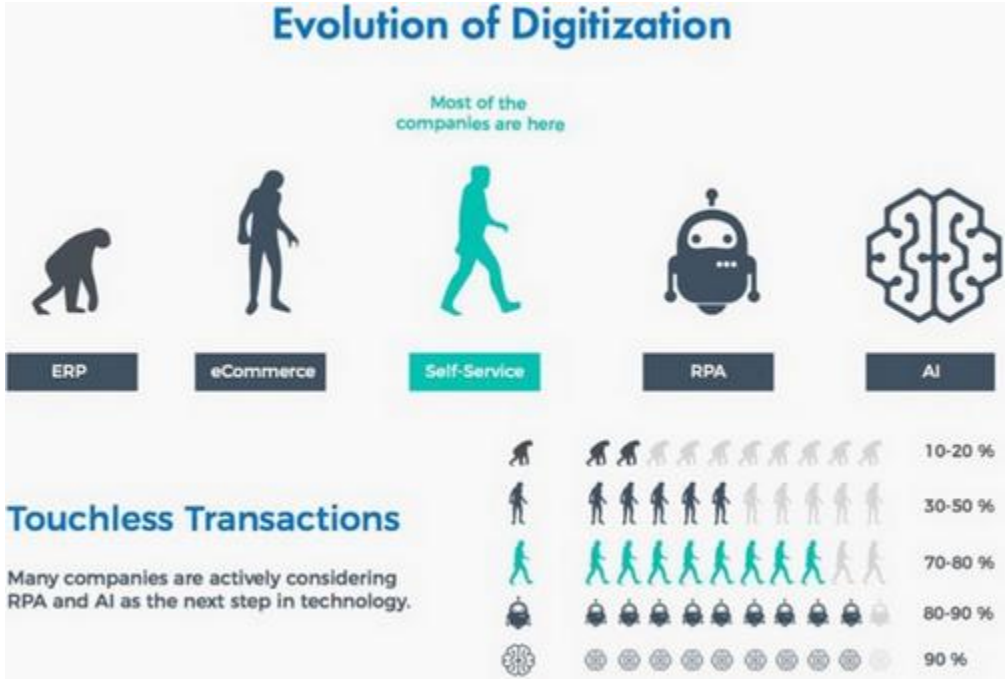

Futur de la IA a la Ciberseguretat (III)

I segons altres experts en IA i Ciberseguretat, les cinc tendències futures, seran les següents:

- Reducció càrrega i necessitat d'experts a Ciberseguretat
- Automatitzar mesures seguretat en gestió d'identitats i accés
- Millora seguretat procés de Blockchain (si s'empra)
- Millorar esforços en acompliment normatiu
- Millorar la seguretat de la xarxa al núvol (Cloud)

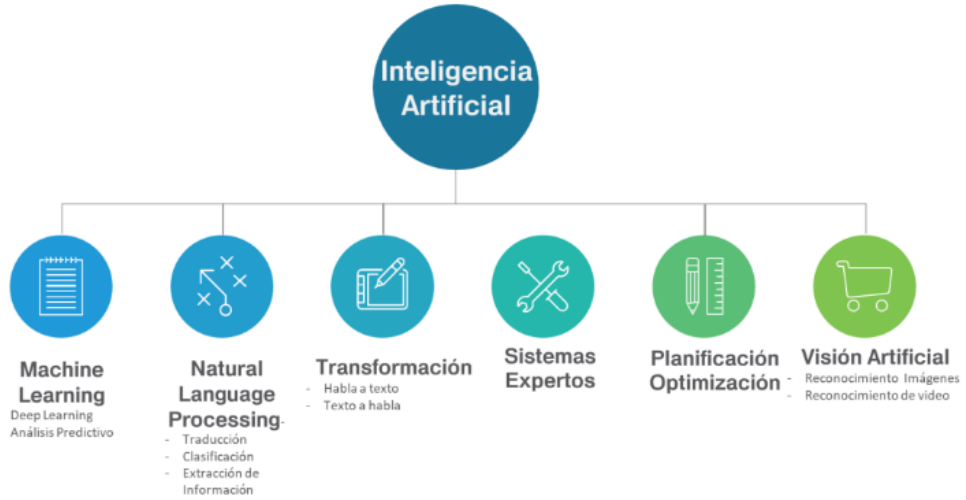

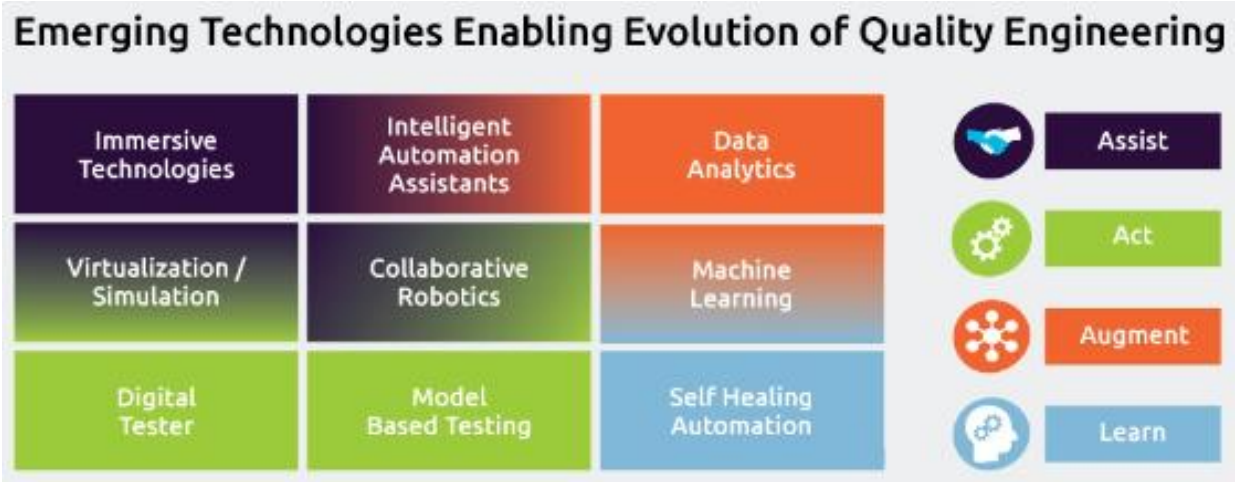

Futur de la IA a la Ciberseguretat (IV)

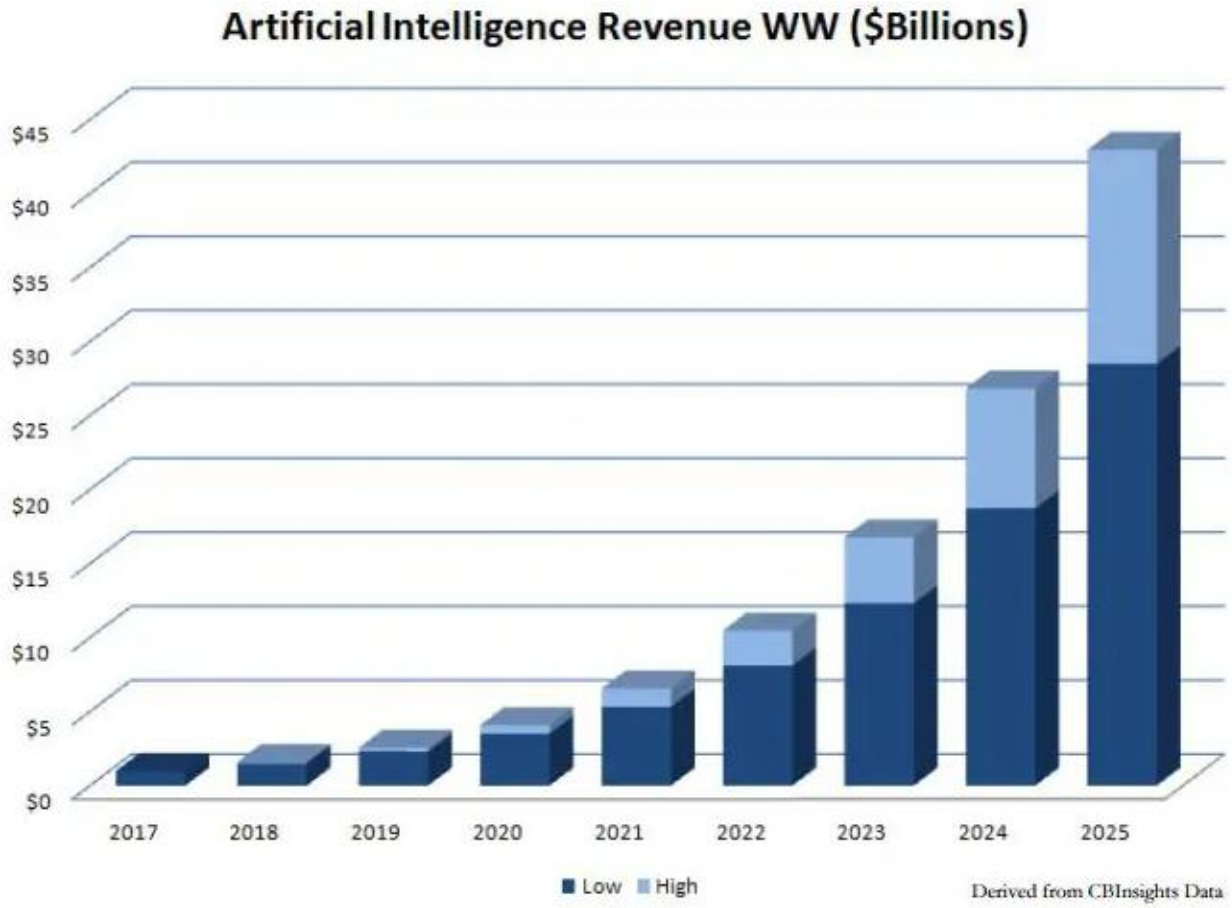

Nuevos puesto de trabajo en el campo de la inteligencia artificial

Conclusions (i línies de treball futur)

Segons **Andrew Y. Ng**, director del laboratori de IA a la Universitat de Stanford, director de Landing AI i deeplearning.ai, declara: "La IA es tant important com la electricitat ho va ser en la seva època. Em resulta difícil imaginar un sector que la IA no vagi a transformar".

Com a tot treball, hi ha coses o parts, que es podrien canviar, modificar, ampliar o revisar, pel que identifiquen alguns punts de treball futur, com :

- Aprofundir en les directrius de **ALTAI**, a nivell Europeu, per aconseguir una "IA fiable", tal com la defineixen ells.
- Revisar les millores més recents que es donen el mon de les IA, en els sistemes cognitius (com l'ús de GPU) i que es poden aplicar per gestionar la Ciberseguretat.
- I per últim, fer algun estudi sobre com pot quedar i millorar el mapa de rols de Ciberseguretat al afegir una IA com gestor.

Cloenda

- Fi de la presentació, i moltes gràcies per la seva atenció
- Preguntes i dubtes del TFM: jorfencas@uoc.edu